

**Задания для муниципального этапа республиканской олимпиады
школьников по марийскому языку и литературе
2019 - 2020 учебный год**

11 КЛАСС

Время проведения – 180 минут

Максимальный балл – 105

1. Термин-влакым марла каласыза. (5 балл)

Падеж, дополнений, второстепенный член, определений, кум точко, предложений, слог, ударений, интонаций, дефис.

2. Орфограмме-влакым йымач удыралын ончыктыза. (5 балл)

Пӱгыштӧ, иктаж-могайым, толамыс, Ленатлан, илыш корнем.

3. Палемдыме шомакым морфологически лончылыза. (5 балл)

Мыят, тоштын-тоштде, **машинамым** шӱгарла вельш савырышым. (О. Микк.)

4. Шомакыште мут ыштыше ужашыжым ончыктыза. (5 балл)

Гармоньчылан, ошемаш, нигузеат, лудмашым, рвезылыкет.

5. Схемылан келшыше шомак-влакым кычал муза: (5 балл)

6. Урвалте йымач кӱэмалтыше савыртышын мом ончыктымышым умылтарыза. (5 балл)

7. Айдеме шомак дене кылдалтыше калыкмут-влакым возыза. (5 балл)

8. Текстысе ойлончо-влакым синтаксически лончылыза. (5 балл)

Шыже. Алеша мӱнгыжӧ пӱртылеш ыле. Ик жап ола мучко савырныл коштат, ялышке билетым налын, автобусым вучаш тӱнале, шонкалымаш дене вӱдылтӧ. (В. Смирнов.)

9. Текстыште вашиялтыше диалектный мут-влакым литературный дене алмаштыза. (5 балл)

Чара покшелне кужу гына омыж, эплын гына тарванылын, пырдыж гай шога. Йырым-йыр, мучкыч-мучко, уянге, нӧлпӧ, топлӧ, ломбо шогат. Тыглай ончалмаште вер нимынярат ямле огыл гане, но тудын Ирдуганлан умылыдымо ала-могай юзо вийже уло. Тудо шонго еным шкеж деке пурен лекташ уҗеш. Ынгай лекме годым, пурен лекде, тӧкыжат ок пӱртыл. (С. Пашаев.)

10. Кумдан палыме йылмызе-влакын лӱмыштым палемдыза. (5 балл)

11. «Вот молан шочмо йылмем йӧратем» шонкалымашан текстым возыза. (10 балл)

12. Чын ваимутым ойырен налза. (5 балл)

12.1. В.Ивановын «Ава шӱм» произведенийыштыже повествований могай йӧн дене пуалтеш?

- А) авторын каласкалымыже
- Б) серыш йӧн дене возымо
- В) дневник семын возымо
- Г) исторический хронике

12.2. Кумлымшо ийласе марий поэзийыште кӧ поэт-новатор семын ойыртемаптын?

- А) Йыван Кырля
- Б) Олык Ипай
- В) Шабдар Осып
- Г) Валентин Колумб

12.3. «Шордо», «Тумо ден волгенче», «Кум эрге» произведений-влакым кӧ возен?

- А) С.Вишневский
- Б) Г.Матюковский
- В) М.Казаков
- Г) В. Колумб

12.4. С.Чавайнын «Элнет» романже могай сӱрет дене тӱнгалеш?

- А) сар сӱрет
- Б) сонар сӱрет
- В) смолам лукмаш
- Г) чодырам руымаш

12.5. Зинаида Каткован «Сар ок лий ыле гын...» произведенийыштыже повествований могай йӧн дене пуалтеш?

- А) авторын каласкалымыже
- Б) серыш йӧн дене возымо
- В) дневник семын возымо
- Г) исторический хронике

13. Пӱртӱс нерген сӱретлыме ужашым могай произведений гыч налме? Произведенийын авторжым палемдыза. (2 балл)

«Моло пушенге-влак шукертак пеледмым чарненыт, пеледышыштым йоктарен пытареныт, а тудо шӧр гай ошын койын гына шогалын. Шыжым тӱрлӧ пушенге-влак ала-кунамак кичкыштым мландывак шавеныт, капкылыштымат чаранденыт, а тудын тӱжем кормыж наре вӱр гай йошкар

орлангыже кўын гына шуэш. Эсогыл лышташымат налын кудалташ монден...»

14. Могай произведенийын текстышкыже нине муро-влакым пуртым? Кө муро? Произведенийын авторжым палемдыза. (9 балл)

А) Тарай таклям вуйыштем,
Ялпай кемем йолыштем,
Толат аман ончыкем,
Ончет аман шинчашкем...

Б) Виче вўдшым вончалаш
Лышташ деч вичкыж пуш кўлеш.
Лышташ деч вичкыж пуш куаш
Пашма деч вичкыж кольмо кўлеш.
Поро кумылан ен мокташ
Порсын деч ныжыл йылме кўлеш...

В) Йыгыре куэ гай йыгыре кушна,
Енлан көранаш йöрышна.
Илен-толын ойырлаш перна,
Ой, ит мондо пелашем.

Эрденат волалым, вўдлан волалым,
Пеледышлан көра волалым.
Кастенат волалым, вўдлан волалым,
Танемлан лийын волалым...

15. Нине ойсавыртыш-влакым могай произведений гыч налме? Авторжымат палемдыза. (6 балл)

- А) «Ава шўм – шочшо пелен, тудо нигунамат шойыштын ок керт».
Б) «Пире вўташте шорыклан илыш огыл».
В) «Пўрымö кинде-шинчал пўйым пудыртен пура».

16. Ончыктымo герой-влак могай произведений гыч улыт? Произведенийын авторжо ден жанржым палемдыза. (6 балл)

Йылдывий, Токтар, Вачук;
Лапшин, Овоп, Сергей;
Анфиса, Льосан Кузьма, Огаптя.

17. Валентин Колумбын творествыжым кө тыге аклен? (1 балл)

«Валентин Колумб шке усталыкше дене марий сылнымутым тўнямбал кўкшытыш луктын. Тудын творествыж нерген ойленыт да таче эшеат кумданрак ойлат руш поэт-влак Лев Ошанин, Сергей Поделков, Василий Федоров, Владимир Костров, венгр шанчызе, профессор Петр Домокош, финн-угор писатель-влак ассоциацийын президентше Арво

Валтон, кумдан палыме финн сылнымутчо Леена Лаулайайнен да шукын молат».

18. *Повестълан* определенийым пуыза, пример дене пенгыдемдыза. (4 балл)

19. «Алдиар» оперылан кӧ семым келыштарен? (1 балл)

20. «Акпатыр» драмыште могай ияш дейзвийым ончыктым? (1 балл)

21. Почеламутлан тичмаш анализым ыштыза. (10 балл)

Волгенче ужаш гычын

капышт,

Пеледыш лышташ гыч

пыжашышт... —

Могай тиде кайык тӱшка

Пушенге коклаште лӱшка?

Могай пӱрымаш, конден эрым,

Пуэн нунылан тиде верым,

Куштен лӱнгалташ укш-парчам,

Узьмакыште почын капкам?

Ала тиде сылне ужмаш?

Я омышто мые шкежат? —

Ом кошт тиде мландым тошкен,

Илем шукертак

савырнен

Велалтше ломберын ош ломыжыш

Сурт олмысо топольын омышто?..

Валентина Изиянова